

PM

Avdelning
Ledningskansliet

Handläggare
Agnes Ers
+46 8 563 086 67
agnes.ers@uka.se

Dialogmöten om UKÄ:s vägledning för granskning av lärosätenas kvalitetssäkring av forskning

UKÄ har under våren 2019 genomfört två dialogmöten med intressenter för att ta emot synpunkter på vägledningen för granskning av lärosätenas kvalitetssäkring av forskning, ett den 1 april i Stockholm och ett i Göteborg den 8 april, i båda fallen kl. 13-16.

Upplägg

Mötena inleddes med att UKÄ:s GD Anders Söderholm beskrev UKÄ:s uppdrag att utveckla det nationella systemet för kvalitetsutvärdering så att det omfattar både högre utbildning och forskning. Kommande granskningar av lärosätenas kvalitetssäkring av forskning sattes in i sin kontext; dessa granskningar ska integreras i komponenten lärosätessgranskningar. Det nya systemet bygger på en tydlig rollfördelning mellan UKÄ och lärosätena: universitet och högskolor har ansvaret för kvaliteten i verksamheten och det avser såväl kontroll av kvalitet som kvalitetsutveckling. UKÄ:s uppgift är att säkerställa att lärosätena tar detta ansvar genom att granska att lärosätenas kvalitetssystem fungerar på bästa sätt. Varje lärosäte ska följa kvaliteten genom att granska sina utbildningsprogram, kurser och forskningsverksamhet. Lärosätena ska också definiera och genomföra kvalitetshöjande åtgärder när det är nödvändigt.

Därefter presenterade projektledare Kristina Tegler Jerselius förslaget till ny vägledning med fokus på bedömningsområden och bedömningsområden. Deltagarna gavs tillfälle att ställa frågor eller komma med synpunkter direkt efter presentationen. Därefter följde gruppdiskussioner om varje bedömningsområde inklusive bedömningsgrunder i tur och ordning. De frågor som grupperna hade att förhålla sig till var:

1. Allmänna synpunkter – har du några övergripande kommentarer till vägledningen?
2. Lägga till – saknar du något i beskrivningen av bedömningsområdena eller bedömningsgrunderna? Kom gärna med konkreta förslag.
3. Ta bort – finns det något som du upplever som överflödigt och som bör lyftas ut från bedömningsområdena eller bedömningsgrunderna? Kom gärna med konkreta förslag.

Varje gruppdiskussion höll på i 10-15 minuter och avrundades med att de olika grupperna berättade i storgrupp vilka frågor som diskuterats.

Efter diskussionen om vägledningen gjorde utredare Martin Söderhäll en presentation av nyckeltal som underlag i UKÄ:s granskningar av lärosätenas kvalitetssäkring av forskning. Deltagarna gavs möjlighet att ställa frågor och komma med synpunkter efter presentationen.

Mötet avslutades kl. 16.00 efter några sammanfattande ord från Anders Söderholm.

Inkomna synpunkter, sammanfattning

Nedan återges de synpunkter som varit mest framträdande på dialogmötena, men UKÄ beaktar till alla synpunkter i det fortsatta arbetet. Det går bra att även fortsättningsvis mejla synpunkter till dialog@uka.se

Allmänna synpunkter

Texten är väl lång, ordrik, pratig – UKÄ uppmanas att skriva mer kortfattat och mindre beskrivande.

Texten innehåller för många olika begrepp, UKÄ behöver bli mer stringent och konsekvent i begrepps användningen. Ev. bör UKÄ enbart hålla sig till de lägfasta begreppen och undvika att föra in nya begrepp/fenomen.

Det är viktigt att vägledningen inte blir normerande. Det finns inte ett enda sätt att arbeta med kvalitetssäkring av forskning som är bra, det finns många olika.

Viktigt att så långt som möjligt undvika alltför många olika tolkningsmöjligheter av vägledningen.

Ofta är bedömningsgrunderna ganska vagt formulerade, och ganska krav däri ganska ”snälla” medan det blir väldigt skarpt och hårda krav i den kingliggande texten – svårt för lärosätet att veta vad man ska gå efter.

Oro för att kraven på lärosätenas kvalitetssäkring av forskning blir för stora, att systemet blir för överbyråkratiserat, ineffektivt och tar för mycket tid från forskningen i sig.

Olika lärosäten har olika mycket resurser för att låta genomföra utvärderingar med externa bedömare som en del i ett kvalitetssäkringssystem. Särskilt för små lärosäten och konstnärliga högskolor kan detta bli mycket betungande.

Vissa lärosäten vill ha sammanhängande granskningar för högre utbildning och forskning, med en enda självvärdering. Andra lärosäten föredrar separata granskningar.

Ibland sker glidningar i texten så att det kan tolkas som att UKÄ ändå ska granska forskningen i sig, viktigt att rensa texten på sådant.

Ibland verkar UKÄ:s vägledning utgå från en ideal verklighet som inte finns, snarare från hur det är. Var ligger ribban för godkänd, behöver allt finnas på plats i enlighet med idealet?

Styrning och organisation

Bedömningsområdena 1 (Styrning och organisation) och 3 (Utformning, genomförande och resultat) ligger väldigt nära varandra, och det kan bli svårt att hålla isär dem när de ska beskrivas i självvärderingen. Koppla ihop de två bedömningsområdena bättre i vägledningen så att det blir tydligt hur de hänger ihop och för att minska risken för överlappningar!

Vissa skrivningar signalerar förväntningar på hur styrningen ska gå till. Exempelvis kan "Lärosätets centrala system" kunna ersättas med "lärosätets system".

Vissa skrivningar är för detaljerade, t ex på s. 11. Vad som menas med "delaktighet" och "engagemang" kan tolkas mycket olika – håll de implicita förväntningarna till ett minimum och renodla begreppsanvändningen.

Systemet riskerar att bli för stort – verksamheten kan bli lidande av att behöva fokusera på UKÄ:s granskningar samtidigt som ett kvalitetssäkringssystem ska utvecklas och dessutom innehålla externa granskningar.

Håll nere kraven på självvärderingens längd!

Förutsättningar

Långsiktig kompetensförsörjning och strategisk rekrytering är svårt att åstadkomma på lärosäten som ju är beroende av extern finansiering – det är inte alltid (rätt sällan) man styr själv över vilken kompetens som behövs.

Det går inte att bryta loss kompetensförsörjning inom forskningen från den på utbildningssidan. Strategier för dessa båda går in i varandra.

Kompetensförsörjning handlar mycket om arbetsmiljö, akademien som attraktiv arbetsplats.

Karriärstöd går att arbeta systematiskt och strategiskt med, och det är bra att det framgår indikerar att rörlighet inom och mellan lärosäten är viktigt.

Kopplingen utbildning – forskning är svår att följa upp. Särskilt hur forskningen främjas/påverkas av att ha en koppling till utbildningen.

Utformning, genomförande och resultat

Ersätt formuleringen "stärka och utveckla forskningen samt främja framstående forskning" med "Stärka, utveckla och främja forskningen" – annars kan det ge intryck av att all forskning ska vara framstående, eller att endast forskning som redan är framstående ska främjas.

Viktigt att tydliggöra i vägledningen att styrningen på lärosätet ska gå ”hela vägen ned och hela vägen upp”, den centrala nivån måste kopplas ihop med de lokala nivåerna.

Gällande de oberoende externa granskningarna så bör det framgå att alla lärosäten inte ska behöva låta genomföra detta på samma sätt, att det kan vara så att det inte handlar om att låta göra nya granskningar utan att bättre ta hand om det som framkommit i granskningar som genomförts. Lärosätenas oberoende gällande hur detta läggs upp bör betonas mer.

Kontinuerliga uppföljningar och periodiska granskningar är två olika saker och bör separeras till två olika bedömningsgrunder (som i området ”Styrning och kontroll”).

”Periodisk” kan vara ett problematiskt begrepp, ”återkommande” kanske är bättre.

Systemet måste även fungera för konstnärlig forskning som ju inte använder peer review på samma sätt som den vetenskapliga forskningen.

Bedömningsgrunden gällande infrastruktur är lite väl konkret – formuleringen behöver mjukas upp. T.ex. till ”Lärosätet har *ett system* för att tillhandahålla ändamålsenlig infrastruktur”.

Jämställdhet

Mångfald, lika villkor, intersektionalitet – istället för ”bara” jämställdhet!

Om lärosätet valt att arbeta med jämställdhet inom ramen för ett lika villkorsarbete som inbegriper alla diskrimineringsgrunder, är det ok eller måste lärosätet särskilja jämställdhetsarbetet för dessa granskningar?

Hur kan lärosätet bevisa ett ”genomförande” på detta område, och vad innebär det? (Skulle kanske kunna vara könsfördelning bland doktorander, i forskningsgrupper...?)

”Säkerställa” – det är ett tufft krav. Hur man arbetar med förutsättningar är lättare att redovisa.

Bra att det är ett eget bedömningsområde, då blir det tydligt och glöms inte bort.

Borde integreras i bedömningsområdet ”Förutsättningar”.

Tid för forskning under en kritisk period i en forskares karriär är oerhört viktigt och knyter an till vikten av ett gott ledarskap, karriärstöd, kompetensförsörjning och arbetsmiljö och här är jämställdhetsperspektivet viktigt.

Lätt hänt att jämställdhet blandas ihop med jämställdhetsintegrering.

Samverkan

Bra med formuleringen ”i vid bemärkelse”!

Bedömningsgrunden borde skrivas omvänt: ”Lärosätet främjar forskningens kvalitet genom samverkan och relevans genom samverkan och ömsesidigt lärande samt främjar forskningens nyttiggörande i vid bemärkelse.”

Samverkan är inte alltid positivt: exempelvis så bidrar inte samverkan med företag alltid till att bygga stabila, framstående forskningsmiljöer med forskning av hög kvalitet (även om det främjar ömsesidigt lärande). Samverkan kan ta resurser från annat viktigt, t ex utbildning.

UKÄ borde specificera om det gäller samverkan nationellt eller internationellt.

Det finns många olika typer av samverkan, vägledningen måste bättre uppmuntra att lärosätena synliggör det.

Att systematiskt arbeta för att utveckla och stärka sin forskningssamverkan är svårt då samverkan ofta uppstår spontant, oplanerat och dynamiskt mellan individer och grupper på olika nivåer.

Samverkan skulle kunna integreras i de andra bedömningsområdena (precis som jämställdhet skulle kunna integreras på samma sätt).

Beskrivningen av området är lite tunn, här står ingenting om samproduktion eller identifikation av forskningsproblem t ex.

För en del lärosäten är samverkan lärosätets kärnuppgift (t ex FHS officersutbildning).

Samverkan mellan forskare och flödet mellan lärosäten, forskningsområden och länder – dvs. det faktum att forskningen till sin natur är global – ingår det i grundantagandet eller är det något som bör tas upp specifikt av lärosätet när samverkan beskrivs? Behöver det uttryckas mer explicit i vägledningen i så fall?